

Nr 492

Av herrar **Malmberg** i Skövde och **Dahlén**, om förhöjt anslag till bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård, m. m.

Utvecklingen av de institutioner som tar sig an de minsta barnen — i första hand förskolor och daghem — har varit kraftig under senare år. 1954 års familjeutredning anger följande siffror för utvecklingen mellan 1950 och 1954 samt antalet avvisade barn år 1954:

Antal platser vid	1950	1954	Avvisade barn 1954
Daghem	9 600	5 300	5 300
Förskolor	18 500	25 300	17 000
Eftermiddagshem	2 400	2 500	—
Summa	30 500	37 900	22 300

Trots den kraftiga stegringen av tillgången på platser kan behovet inte på något sätt tillfredsställas. Kvantitativt sett är efterfrågan störst beträffande förskolorna. Daghemmen har en mer social prägel. De utnyttjas i första hand av målsmän som på grund av yrkesarbete måste lämna sina barn till vård. Lekskolorna har i någon utsträckning även denna uppgift men torde i första hand tjäna som skolor, där barnen får gemenskap med andra och vänjer sig vid vissa pedagogiska former för samvaron. Det är glädjande att föräldrarna fäst så stort avseende vid detta så att efterfrågan har blivit så stor. 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården föreslog i sitt år 1951 avlämnade betänkande, att målsättningen på lång sikt borde vara att alla förskolbarn i åldern 3—7 år — och särskilt barnen i åldern 5—7 år — vilkas föräldrar så önskar, finge tillfälle att vistas några timmar dagligen i en förskola. Kommittén stannade för att som konkret målsättning borde fasthållas, att så många förskolor skulle inrättas till år 1960, att 15 % av samtliga barn i åldersgrupperna 3—7 år, eller ca 35 000 barn, i tätorter med minst 1 000 invånare kunde beredas plats.

Som bakgrund till detta uttalande bör anföras, att år 1949 fanns plats för ungefär 16 000 barn i dessa åldrar.

Familjeutredningen (SOU 1955: 29, sid. 231) tänker sig en utökning av platsantalet år 1960 med 2 500 i daghemmen till 12 600 och i förskolorna med 11 000 till 36 300.

Arbetskraftsutredningen har gjort en prognos för utvecklingen fram till 1965 (SOU 1955: 34, sid. 184 ff). Resultatet framgår av nedanstående tabell.

Platsantal vid daghem, lekskolor och eftermiddagshem 1950—1965

År	Daghem	Leksolor	Eftermiddagshem	Summa
1950	9 700	18 700	2 400	20 800
1954	10 000	26 400	2 300	38 700
1955	(10 200)	(28 300)	(2 400)	(40 900)
1965	11 900	54 000	2 400	68 300
alt. a	11 900	46 700	2 400	61 000
alt. b	12 200	72 400	2 400	87 000

Alternativ a gäller om utbyggnaden av de olika institutionerna sker i samma *absoluta* takt som under sexårsperioden 1948—1954 och alternativ b om utbyggnaden sker i samma *procentuella* takt. Arbetskraftsutredningen räknar med att utbyggnaden kommer att ske i en omfattning som ligger mellan dessa två alternativ.

Efter dessa utredningskommittéers arbete torde det stå klart att ett stort utbyggnadsbehov föreligger. Föredragande statsrådet, fru Lindström, tar inte ståndpunkt till det önskvärda i en utbyggnad av den ena eller andra omfattningen. Föredraganden föreslår endast höjning av statsbidraget till daghemmen med motivering att denna har direkt anknytning till behovet hos kvinnor med småbarn, vilka stannar kvar eller söker sig ut i förvärvslivet.

Det synes oss beklagligt, att föredraganden inte ens gjort ett försök att teckna utvecklingen på något längre sikt. Detta drag framstår än mer tydligt då det visar sig, att Kungl. Maj:t endast delvis tagit hänsyn till de utbildningsbehov, som föreligger beträffande personal för dessa områden. Förskolseminariernas ekonomi har starkt försämrats, vilket också erkännes av föredraganden. Deras kapacitet kan för närvarande inte utökas. Som arbetskraftsutredningen påvisat, föreligger även om en förlängning av utbildningstiden inte äger rum ett underskott år 1965 beträffande utbildad arbetskraft. Skulle en sådan ske, ökas underskottet från 200 till ca 800. Då har hänsyn endast tagits till daghems- och förskolverksamheten. Det är dock uppenbart, att en rad andra institutioner kommer att efterfråga dylik personal, såsom barnsjukhus, den psykiska barna- och ungdomsvården, barnhem m. m.

Helt allmänt vill vi uttala, att förskolverksamheten enligt vår mening bör i en framtid få sådan omfattning att den kan ta emot alla barn främst i åldrarna 5—7 år. Deltagandet i förskolorna bör vara frivilligt. I en partimotion från folkpartiet om undervisningsfrågorna i stort uttalas att man bör utreda spørsmålet om denna verksamhets inordnande i skolorganisa-

tionen. Vi delar denna uppfattning. Mot denna bakgrund synes det oss angeläget att statsmakterna redan nu stimulerar verksamheten genom förbättrade statsbidrag till utbildningen av förskollärare.

Socialstyrelsen har i sin petitaskrivelse anfört, att statsbidragen till driften av anstalter för halvöppen barnavård högst väsentligt försämrats sedan bidragen fastställdes år 1943. Styrelsen beräknar kostnadsstegringen sedan 1943 till drygt 40 %, och någon därtill svarande höjning av statsbidraget har inte förekommit. För nästa budgetår beräknar styrelsen anslagsbehovet till 4,2 milj. kronor för daghem, lekskolor och eftermiddagshem samt 215 000 till jordbruksdaghem eller inalles 4 414 000 kronor. Detta skulle innebära en ökning med 1 365 000 kronor i förhållande till innevarande budgetår.

Föredraganden anser, att det icke är nödvändigt att på denna punkt avvakta statsbidragsutredningens arbete. I propositionen förordas dock endast en höjning av statsbidragen till daghem. För vår del anser vi, att statsbidraget bör höjas på det sätt socialstyrelsen föreslagit, d. v. s. från 3 650 000 kronor som föredraganden föreslagit till 4 210 000 kronor. Detta senare belopp framkommer då hänsyn tagits till befintlig reservation.

Beträffande bidraget till utbildningen av personal inom den halvöppna barnavården redovisar socialstyrelsen, vilket framgår av referatet på sid. 52 i femte huvudtiteln, det oundgängliga i att en väsentlig förstärkning av förskolseminariernas ekonomi vidtages. Föredraganden har endast ansett sig kunna gå med på en del av de föreslagna anslagshöjningarna. Det förhållandet att socialstyrelsen förebådar en utredning om förskolseminariernas förstatligande kan inte tas till intäkt för att i år avstå att förbättra dessa seminariers ekonomiska läge. Oavsett om den ena eller andra lösningen kommer till stånd beträffande seminariernas ställning, torde det vara uppenbart, att statsmakterna måste ge väsentligt ökade bidrag. Vi anser därför, att det av socialstyrelsen föreslagna anslagsbeloppet borde av riksdagen beviljas. Detta skulle innebära att i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag en höjning med 192 000 kronor till 573 000 kronor genomfördes.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs,

att anslaget under femte huvudtiteln, Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård, må höjas från av Kungl. Maj:t föreslagna 3 650 000 kronor till 4 210 000 kronor, samt

att anslaget under femte huvudtiteln, Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården m. m., må höjas från av Kungl. Maj:t föreslagna 381 000 kronor till 573 000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1956

O. Malmberg,
Skövde

Olle Dahlén